

Návrh financovania akcie Únie Európske hlavné mesto kultúry – Slovensko 2026

1. Analýza súčasného stavu

Včasné viazanie finančných prostriedkov je základom efektívneho EHMK a znižuje celú škálu rizík. Európska komisia odporúča, aby národné vlády vyčlenili prostriedky už vo fáze podávania žiadostí, a teda pred výberom držiteľa titulu a bez ohľadu na výsledok tohto procesu¹.

Podľa dostupných údajov z minulých EHMK sa rozpočty víťazných miest veľmi rôznia.² Hoci uskutočniť presné vyčíslenie výdavkov v etape predkladania prihlášok nie je možné, prihláška kandidátskych miest musí už v tomto štádiu obsahovať dostatočné informácie a určitý stupeň istoty ku každému rozpočtovému riadku. Kandidátske mestá musia preukázať širokú a silnú politickú podporu zo strany miestnych, regionálnych a národných orgánov a ich trvalý záväzok projekt podporovať.

Kandidátske mestá postupujú v príprave projektov EHMK podľa osobitných kritérií. V kategórii „riadenie“ sa podľa čl. 5 ods. 6 písm. a) rozhodnutia³ posúdi uskutočniteľnosť stratégie získavania finančných prostriedkov a navrhovaného rozpočtu, čo podľa okolností zahŕňa aj plány žiadať o finančnú podporu z programov a fondov Únie, a pokryje prípravnú fázu, rok titulu, hodnotenie a zabezpečenie činností spojených s odkazom akcie do budúcnosti, a plán pre nepredvídané udalosti.

Podľa správy z predbežného výberu skupina odborníkov od kandidátskych miest očakáva, že ich súťažné podklady do konečného výberu budú jasne uvádzať spôsob riadenia potenciálnych investičných projektov. Zároveň trom postupujúcim mestom odporúča, aby sa v očakávaniach výšky finančného príspevku od národnej vlády zhodli.

EHMK – Slovensko 2026 predpokladá združené financovanie z verejných a súkromných zdrojov. Podľa šablóny v tlačive prihlášky uvádzajú kandidátske mestá uchádzajúce sa o titul svoje rozpočtové údaje na krytie prevádzkových a kapitálových výdavkov (samostatne) v tejto štruktúre:

Predpokladané príjmy:

- 1) Z verejných zdrojov
 - a) Zdroje na národnej úrovni (štátny rozpočet)

¹ Súhrn odporúčaní z ex post hodnotení európskych hlavných miest kultúry za roky 2007-2016
https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2020/02/SK_Suhrn_odporucani.pdf.

² EHMK 2020 –2033, Usmernenia pre mestá pripravujúce prihlášky
https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2020/02/SK_Sprievodca_Guide.pdf.

³ ROZHODNUTIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY č. 445/2014/EÚ zo 16. apríla 2014, ktorým sa ustanovuje akcia Únie s názvom Európske hlavné mestá kultúry na roky 2020 až 2033 a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1622/2006/ES <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0445&from=LV>.

- b) Zdroje na úrovni mesta
 - c) Zdroje na úrovni samosprávneho kraja
 - d) Zdroje z programov EÚ (sem sa nezarátava Cena Meliny Mercouriovej)
- 2) Zo súkromného sektora
- 3) Iné zdroje (napr. z predaja lístkov, crowd-fundingu)

Za predpokladu, že sa v rámci príslušného viacročného finančného rámca sprístupnia finančné prostriedky, Komisia môže vymenovanému mestu udeliť peňažnú cenu Meliny Mercouriovej (čl. 14 rozhodnutia). Cena bude vyplatená iba v prípade, ak vymenované mesto dodrží záväzky prijaté vo fáze podávania prihlášky a ak medzi fázou podávania prihlášky a rokom titulu nenastane žiadna podstatná zmena v programe a v stratégii vrátane rozpočtu, ktorý sa má udržať na úrovni, na ktorej možno zabezpečiť vysokokvalitný kultúrny program.

Ministerstvo kultúry v rámci plnenia úlohy zabezpečiť prípravu účasti Slovenskej republiky na akcii EHMK v roku 2026 okrem organizačných a technických úkonov poskytuje mestám konzultácie zamerané na otázky súvisiace so zabezpečením financovania a identifikáciou podporných mechanizmov jednotlivých rezortov, ktoré by umožnili kvalitnú prípravu, priebeh a udržateľnosť podujatia. Rámcový návrh financovania, ktorý ministerstvo v predkladá, vychádza z analýzy predložených prihlášok v predbežnej fáze výberu a z konzultácií s mestami v užšom výbere.

2. Predpokladané príjmy z verejných zdrojov na prevádzkový rozpočet EHMK – SR 2026

Prevádzkový rozpočet minulých EHMK sa v rokoch 2013 – 2017 pohyboval medzi 8,3 mil. eur a 97,9 mil. eur (Tabuľka 1), pričom pre všetky mestá boli verejné zdroje najdôležitejším zdrojom financovania. Prevádzkový rozpočet zahŕňa výdavky na program, propagáciu a marketing, ľudské zdroje a iné.

Tabuľka 1: Prevádzkový rozpočet jednotlivých EHMK v rokoch 2013 – 2017 v mil. eur

Rok	Mesto	Krajina	Prevádzkový rozpočet v mil. eur	Z toho verejné zdroje mil. eur	Verejné zdroje %
2017	Pafos	Cyprus	8,3	6,9	83,1%
2017	Aarhus	Dánsko	61,9	48,1	77,7%
2016	Wroclaw	Poľsko	86,4	68,8	79,6%
2016	San Sebastián	Španielsko	46,1	42,1	91,3%
2015	Mons	Belgicko	70,6	62,2	88,1%
2015	Plzeň	Česko	18,2	15,7	86,3%
2014	Umeå	Švédsko	45,6	34,4	75,4%
2014	Riga	Lotyšsko	27,3	25,9	95,0%
2013	Košice	Slovensko	23,4	21,7	93,0%
2013	Marseille	Francúzsko	97,9	75,6	77,2%

Zdroj: Európska komisia

Na základe informácií uvedených v prihláškach a získaných počas konzultácií s mestami ministerstvo odhadlo vstup na národnej úrovni za účelom podpory programovej časti projektu v rozmedzí **15 – 20 mil. eur**, a to na obdobie rokov 2022 – 2028. Podpora projektu po roku 2026 prispeje k vytvoreniu trvalo udržateľného odkazu EHMK a je pre súťaž nevyhnutná.

Ministerstvo odhaduje, že rovnako ako v prípade EHMK – Košice 2013, bude kultúrny program víťazného mesta EHMK – Slovenská republika 2026 štruktúrovaný podľa kľúčových línií a programové vstupy budú rozdelené na hlavné a sprievodné. Podrobná štruktúra kultúrneho programu bude uvedená v prihláškach miest v konečnej fáze výberu, pričom sa od miest očakáva aj informácia o partneroch projektu a odhadovanom rozpočte ku každej činnosti. Mestá majú zároveň uviesť systém, ako sa podujatia a činnosti vyberú. Súčasťou dotazníka pre mestá v užšom výbere je aj harmonogram vynakladania prevádzkových, resp. bežných výdavkov, vrátane uvedenia rozpočtu na obdobie po roku titulu.

3. Predpokladané príjmy z verejných zdrojov na kapitálový rozpočet EHMK – SR 2026

Ministerstvo kultúry ako gestor projektu EHMK spolupracuje na základe uznesenia na príprave akcie s ústrednými orgánmi štátnej správy vrátane Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. Mestá zapojené do predbežnej fázy výberu vychádzali pri tvorbe rozpočtov na infraštruktúru z medializovanej informácie po rokovaní oboch rezortov, a teda z avizovanej podpory z programov EÚ vo výške **40 mil. eur** (vrátane spolufinancovania). Na základe analýzy projektov predložených do predbežného výberu a vychádzajúc z konzultácií s mestami v užšom výbere, ministerstvo považuje dodržanie tohto záväzku pre úspešnosť projektu v Slovenskej republike za kľúčové. Ministerstvo v súčasnosti predpokladá, že tieto prostriedky budú na projekt EHMK alokované v novom programovom období z Partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027, OP Slovensko (PO5 Európa bližšie k občanom).

Zdroje EÚ predstavujú najvýznamnejší zdroj na pokrytie kapitálových výdavkov (t.j. investície do infraštruktúry, napr. rekonštrukcia budov či investície do nových kultúrnych centier) súvisiacich s rokom titulu EHMK. V prípade EHMK Košice 2013 boli zdroje EÚ, ktoré sa použili na investície do infraštruktúry vo výške 59 mil. eur⁴.

Hoci je projekt EHMK prierezovým, podujatie presahuje kompetencie ministerstva kultúry dané zákonom 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (ďalej len „kompetenčný zákon“). V prípade EHMK – Košice 2013 Radiaci orgán Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR splnomocnil na výkon implementačných úloh ministerstvo kultúry ako Sprostredkovateľský orgán pre Prioritnú os 7 ROP unesením vlády SR č. 167/2011 zo dňa 2. marca 2011. Ministerstvo navrhuje tento postup aj v prípade EHMK – Slovenská republika 2026.

⁴ Hudec, O., Džupka, P., Šebová, M. et al. (2014): Projekt Košice EHMK 2013: Evaluačná správa 2012 – 2014